

کاریگه‌ری شه‌په‌که‌ی حه‌ماس- ئیس‌رائیل له‌سه‌ر کوردستان

13-10-2023

نووسه‌ره‌کان

زریان روژه‌لاتی

کورتە : له ئەگه‌ری فراوانبوونی به‌ره‌کانی شه‌ر و ته‌شه‌نه‌کردنیدا، هه‌م ئێران هه‌م گرووپه‌ شیعییه‌کانی عێراقه‌ نایانه‌وێت هه‌رێمی کوردستان به‌پاده‌یه‌ک به‌هێزیی‌ت که‌ له‌ قسه‌یان ده‌رچێت، یان لانیکه‌م دژیان بێت و حیزبه‌کانی روژه‌لاتیش نزیک‌ی سنوور بن.

به ئەگەری زۆر شەری ئەمجاری ئیسرائیل - حماس وەرچەرخانیکی دیکە له پێگەیی هەریمی کوردستان له سیاسەتی نۆدەولەتیدا دروست ئەکات، ئەویش دواي ئەوهی که له قوناخی دواي داعش پەراویزخرا بوو.

بەرله هەموو شتیکی، هێرشە خاڤلگیرکەرانهکەیی حماس، واتایکی زیاتر دەدات بەو گۆشارە زۆرەیی که ئێران لەماوهی زیاتر له بەک سالی رابردوودا خستییه سەر هەریمی کوردستان سەبارەت بەحیزبەکانی رۆژهەڵات. هەر وا دەشی گۆشارە پەیتاپەیتاکانی بەغداش لەسەر هەولێر واتادارتر بکات، ئەویش لەکاتییدا که بەرپرسیانی کورد زیاتر له هەر قوناخیکی دیکە نامادەیی سازش بوون. لەوانەیه ئەوانە بەشیکی بووبن لهو پلانی فراوانەیی شەر که ماتهوزەیی کاریگەری دانانی لەسەر جوگرافیاپەکی فراوان له غەزە و ئیسرائیلەوه بگره هەتا کوردستان و ئێران تێدايه.

له ئەگەری فراوانبوونی بەرهکانی شەر و تەشەنەکردنیدا، هەم ئێران هەم گروپە شیعیهکانی عێراقە ناپانەوێت هەریمی کوردستان بەراوەیک بەهیزبیت که له قسەیان دەرچیت، یان لانیگەم دژیان بێت و حیزبەکانی رۆژهەڵاتیشتن نزیکي سنوور بن.

هەر وهه بایهی جوگرافیاي کوردستانیش بۆ لایەنه دژبەرەکان شتیکی حاشاهەئەنگرە. کوردستان بەلای کیدا بیشکینیتەوه کاریگەرییهکی گرنگ لەسەر دۆخەکه دادەنیت، ئەمەش تەنیا لەبەر هیزه سیاسی و سەربازییهکەیی خۆی نییه، بەلکوو بەهۆی پێگە جوگرافیهکەیهتی. بۆ ئێران کوردستان رێگایهکی وشکانی گرنگە بۆ گەیشتن بە سووریا و لەویشەوه بۆ لوبنان و دەریای سپی و گەیشتن بە بەره گریمانه بیهکانی شەر. بۆ رۆژئاواش بەتایبهتی ئەمریکا که پالپشتی له ئیسرائیل دەکات، کوردستان خالیکی گرنگی رێگرتنه له فراوانبوونی هیزی ئێران یان تەنانەت بۆ لاوازکردنی. له دۆخیکی شەرپدا ئەگەر کورد لایه نیک بێت، بۆ نموونه لەوانەیه بەلادەستی موشەک و درۆن گرتی بۆ دروستبکات بەلام شاخی سەرکیش و ناوچهی سەختی سنووری، پێگەیهکی سنراتیزی گرنگی پێ دەبەخشیت. بۆیه به ئەگەری زۆر له حالهتی زیادبوونی شەرپدا، تاران زیاتر هەولێ راکرتنی دلی هەولێر دەدات. سەرنجراکیشە که هەر دواي شەرپەکش بوو که دادگای فیدرالی بپاریکی خۆی بۆ رێگرتن له گەرانەوهی پارتی بۆ بارهگاکانی له کەرکووک هەلۆهشاندهوه و مافی گەرانەوهی پندا.

بێگومان شەر شتیکی باش نییه بەلام حاشا لهو هەش ناکریت که هیشتا کاریگەرترین رێگەیی وەرچەرخانه له سیاسەتی دنیا، وهک ئەوهی که رۆبەرت گیلپین باسی لیکردبوو. شەری ئەمجاره هەرچۆنیک کۆتایی پێ بێت، سەرنج بۆ سەر دۆسیهیی فەلهستین و کوردیش له رۆژهەڵاتی نیهوهراس تادهکیشیت.

هەلبەت دواجار ئەوهی گرنگە تەنیا رهخسانی هەل و دەر فەتەکان نییه، بەلکوو چۆنییهتی کەلک وەرگرتنه لێیان. دەبێ چاوهڕێ بین بزانی دەر فەتی ئەمجاره چۆن دەبێ و عاقیبهتی چی دەبیت!